

N:o 172.

Af herr **C. Wallis**, *i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke.*

Erfarenheten från alla industriländer har visat, att industriidkarens begär att draga ekonomisk fördel af barns och minderårigas användande i industriellt arbete är förenadt med vådor för dessa ungas fysiska och intellektuella samt moraliska utveckling. I alla kulturländer hafva därför under det senast tilländalupna århundradet ansträngningar gjorts att genom lagstiftningsarbete skydda den i industriellt arbete under utvecklingsåren anställda ungdomen. I en motion vid förflutna års riksdag tillät jag mig söka påvisa de enligt min uppfattning förnämsta bristerna i vår nuvarande lagstiftning och angaf de synpunkter, enligt hvilka enligt min mening en ändrad lagstiftning borde danas. Jag angaf också som min åsigt, att just nu en sådan förbättrad lagstiftning vore i högsta grad af behofvet påkallad, då uppenbart vore, att Sverige vore stadt i en snabb industriel utveckling, som af helt naturliga skäl ökade vådorna af barnens användande i industriellt arbete.

Motionen, i hvilken hemställdes, »att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbeta, och så fort ske kan, till Riksdagen inkomma med förslag till ny lag angående minder-
Bih. till Riksd. Prot. 1900. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 54 Häft. (N:o 172).

årigas användande i arbete vid fabrik, handverk eller annan handtering, i hvilket förslag, på samma gång industriens, hygienens och folkundervisningens berättigade kraf vid en sådan lagstiftning tillgodoses, framför allt måtte tillses, att lagstiftningen blifver verksam genom att åt yrkesinspektionen öfverlemna kontrollen öfver lagens efterlefnad», vann ej Andra Kammaren bifall af det skälet, att det tillfälliga utskott, till hvars behandling motionen öfverlemnats, fått veta, att Kongl. Maj:t till nästa års riksdag ämnade inkomma med förslag till ny lagstiftning i frågan. Detta förslag föreligger nu, och anhåller jag att i det följande få pröfva, huruvida detsamma öfverensstämmer med de af mig föreslagna ändringarna i den nu gällande lagstiftningen.

Förslaget utgör ett förslag till *förordning* angående minderårigas och kvinnors arbete i industrielt yrke och liknar i detta afseende den förra lagstiftningen, hvilken, som bekant, utgöres af Kongl. Maj:ts förordning i frågan, utgifven år 1881. En för samhällets intressen i så hög grad vigtig lagstiftning som den ifrågavarande synes mig vara af den art, att i densamma bör af Riksdag och Kongl. Maj:t gemensamt beslutas och att icke Riksdagen endast i densamma bör höras; i lagstiftningen angående yrkesfara — som dock tvifvelsutan är af långt mindre ingripande betydelse än den ifrågavarande — har Riksdagen redan stiftat lag gemensamt med Kongl. Maj:t, och som de två lagstiftningarnes områden tangera hvarandra och lagarnes efterlefnad skall kontrolleras af samma myndigheter, synes mig fordran, att lagstiftningen i fråga skall utgöras af en *lag*, stiftad af Konung och Riksdag gemensamt, vara fullt befogad. Härtill kommer, att erfarenheten från åren 1882 och 1883, då förordningen af år 1881 skulle träda i kraft, lemna säkert stöd för det antagandet, att det för Kongl. Maj:t borde kännas välkommet att i en lagstiftning, som så lätt kan stöta emot mäktiga ekonomiska intressen, finna hjälp i Riksdagens auktoritet.

I § 2 af förslaget bestämmes minimiåldern för inträde i industrielt yrke till 12 år. I min motion hade jag föreslagit denna minimiålder till 13 år, hvilket i den angående motionen i kammaren förda debatten syntes civilministern antagligt. Gent emot det kongl. förslaget vidhåller jag min uppfattning, att 13 år bör vara minimiåldern, såsom vid allmänna folkskolläraremötet i Norrköping år 1898 enhälligt ansågs riktigast af pedagogiska skäl, angående hvilka skäl jag torde kunna hänvisa till den af herrar F. Berg och E. Hammarlund vid innevarande års riksdag med anledning af Kongl. Maj:ts proposition i ämnet väckta motion. Till dessa skäl komma äfven

hygieniska. 12-åringarnes dagliga maximalarbetstid utgör 6 timmar enligt Kongl. Maj:ts förslag. För så vidt dessa minderåriga skola användas som handlangare åt de fullvuxna arbetarne, kommer för industriidkarne en ständig frestelse att förefinnas att utsträcka deras arbetstid till samma längd som de fullvuxnas, och om de återigen arbeta i sjelfständigt arbete under bar himmel, torde kontrollen öfver att de ej användas mer än i lag stadgad tid, för så vidt § 15 i Kongl. Maj:ts förslag antages oförändrad, blifva särdeles svår. Ett höjande af minimiåldern från 12 till 13 år borde dessutom icke vara särdeles svårt att genomföra eller kunna anses vara för mycket begärdt; i Tyskland är 13 år minimiåldern och i Schweiz 14 år, och då 12-åringarnes maximalarbetsdag skulle enligt kongl. förslaget begränsas till 6 timmar, så blefve den — för så vidt ej förhoppningar om lagens eluderande hägra — föga eftersträfvansvärd för arbetsgifvarne. Det i samma § gjorda medgifvandet, att 12-åring, som ej afslutat sin folkskolekurs, må få användas i industrielt yrke äfven under ferietid, har af herrar F. Berg och E. Hammarlund i deras nyss citerade motion underkastats en ingående kritik, och instämmer jag i denna, medan jag alltså i likhet med dem anser, att ofvan omtalade medgifvande bör inskränkas till ferietid, inträffande under juni, juli och augusti månader.

I § 3 föreslås 13—17-åringarnes arbetstid till högst 10 timmar. Från hygienisk synpunkt har denna § i det kongl. förslaget, hvilken innebär, att 13-åringarne skola kunna få arbeta i 10 timmar, väckt de största betänkligheterna, och erkända auktoriteter på hygienens område hafva vidhållit, att om ej den i kongl. förordningen af 1881 för denna åldersklass stadgade maximalarbetstiden af 6 timmar dagligen kunde bibehållas, maximalarbetstiden dock ej skulle få utsträckas öfver 8 timmar.

Det är naturligtvis för att tillmötesgå industriidkarnes intressen, som 13-åringarnes 10-timmars arbetsdag blifvit föreslagen. Minoriteten i den komité, som, tillsatt för revision af förordningen den 18 november 1881, år 1892 afgaf sitt betänkande, utgjordes af industriens målsmän, och de yttra angående denna fråga följande:

»Af alla bestämmelser i 1881 års förordning torde ingen hafva mötts af så stark gensaga som just den om 6 timmars arbetstid för 13-åringar. Petitioner och utlåtanden, hvilka af yrkesidkare och föreningar enskildt eller på möten blifvit afgifna såväl före som efter förordningens utfärdande, hafva från mångfaldiga synpunkter framhållit denna bestämmelses skada och olämplighet, och erfarenheten från den tid, då försök

gjordes att efterlefva förordningen, har ådagalagt det berättigade i dessa protester, så att man endast har myndigheternas öfverseende med öfverträdelse mot förordningen att tacka för, att den icke burit sämre frukter. I detta afseende har man att söka den förnämsta anledningen till att det missnöje med lagstiftningens ingripande å ifrågavarande område, som, enligt hvad komitén uppgifver, vid utfärdandet af förordningen år 1881 gaf sig så starka uttryck, efter hand lemnat rum för en mera lugn uppfattning.

Om uti denna punkt, som tydligen ligger industriidkarne i så hög grad om hjertat, medgifvanden måste göras af hygienici, så är det klart, att detta endast kan ske med stor tvekan och under den förutsättningen, att ett korrektiv mot den öfveransträngning af barnen, hvilken så tydligt är att befara, kan erhållas i form af årliga, af särskilda härtill beordrade läkares undersökningar af de arbetande barnens helstillstånd. Sådana undersökningar äro som bekant i den kongl. propositionen föreslagna, men om härigenom de hygieniska invändningarne mot 13-åringarnas 10-timmars arbetsdag förlorat i kraft, återstå dock de inkast, som man från folkundervisningens synpunkt kan mot bestämmelsen andraga. Dessa äro af de ofvannämnda motionärerna herrar F. Berg och E. Hammarlund utförligt framställda och synas mig befogade. Det synes mig riktigt, att öfverallt, der tillfälle till fortsatt undervisning i folkskolan är beredd åt 13- och 14-åringarna, dessa kunna komma i åtnjutande af denna undervisning, derigenom att i lagen stadgas, att barnens lagstadgade maximalarbetstid så förkortas, att de i undervisningen kunna deltaga, samt att i lagen också stadgas, att barnen äro skyldiga att i undervisningen deltaga under en tid motsvarande minst 180 timmar årligen.

Mom. 2 i § 8 af det kongl. förslaget stadgar, att minderårig, som fyllt 11 år, må användas högst 6 timmar i lättare arbeten under bar himmel vid grufvor samt sågverk och dermed förenade brädgårdar. Det är klart, att mot detta medgifvande ännu mycket större såväl pedagogiska som hygieniska betänkligheter resa sig än mot stadgandet, att 12-åringar få användas i industriellt arbete. Faran för öfveransträngning växer i snabb progression med sänkandet af åldersgränsen, och särskildt torde ytterliga svårigheter komma att visa sig vid kontrollen af att ej den lagstadgade maximalarbetstiden öfverskrides, då det gäller arbetet af dessa barn vid grufvor och i brädgårdar, hvilka äro sysselsatta med sjelfständigt arbete, såsom malmskridning, timmermärkning m. m. Till följd af det ringa värdet af dessa barns korta arbetstid — kort, så vida en effektiv kontroll

kan utöfvas, i annat fall lång och såsom hittills hygieniskt otillständig — borde ej heller större svårigheter möta att få detta medgifvande åt de nämnda industrierna struket, så mycket mindre som medgifvandet, enligt civilministerns yttrande till protokollet, icke skulle få någon större betydelse, eftersom, enligt det kongl. förslaget, minderårig på 11 år, som icke slutat folkskolan, icke heller skulle få med sådant arbete, hvarom nu är fråga, sysselsättas annat än under ferietid.

Kontrollen öfver författningens efterlefnad är enligt Kongl. Maj:ts förslag anförtrodd åt yrkesinspektörerna, men dessa hafva i de föreslagna årligen återkommande läkarebesigtningarna, hvarom i förslagets § 11 ordas, erhållit ett godt stöd. Det är att hoppas, att dessa läkarebesigtningar ej blott skola tjena till att ur de minderåriga arbetarnas leder utgallra de individer, för hvilka arbetet är för betungande, och hvilkas helsa det således undergräfer, utan också att med det intresse, hvarmed numera, sedan lämplig undervisning i ämnet under de medicinska studierna införts, vår läkarekår omfattar hygien, småningom skall utrönas, hvilka industrier särskildt äro menliga för de minderårigas helsa och angående hvilka således särskilda bestämmelser, enligt förslagets § 10, måste anses behöfliga. Först härigenom kan denna skyddslagsstiftning blifva verkligt gagnelig, ty det lider intet tvifvel, att icke stora olikheter mellan de särskilda industrierna råda med afseende på betydelsen för den minderårigas helsa af det arbete, som de i dessa industrier underkastas, och att en lag, som tillstädjer en maximal-arbetsdag af 10 timmar för 13 och 14-åringar, kan komma att i många fall verka skadligt till följd deraf, att somliga yrken af flera skäl äro mera skadliga för helsan än andra. Då den i § 11 omtalade undersökningsläkaren eger i likhet med yrkesinspektören tillträde till arbetsställe, der minderårig i arbete användes, bör han äfven, utan sådant förordnande, som i § 10 omförmäles, få tillfälle att kunna taga närmare kännedom om de industriers hygieniska förhållanden, i hvilka de minderåriga, hvilka han skall besigtiga, blifva använda. Men om man således enligt min åsigt har rätt att hoppas, att dessa läkare skola i hög grad kunna befordra det med deras anställande afsedda ändamålet, så fordras dock enligt mitt förmenande med nödvändighet härför, att de äro fullständigt såväl direkt som indirekt oberoende af de industriidkare, hvilkas arbetsställen och arbetande minderåriga de äro sända att inspektera. Endast i så fall kan om dem antagas, att de skola ega full handlingsfrihet, och endast i så fall kommer deras arbete att ingifva fullt förtroende. I utländska lagstiftningar, t. ex. Eng-

lands, äro i afseende på sådana inspicierande läkare stränga föreskrifter i berörda hänseende införda, och det finnes icke något skäl, hvarför dessa läkare icke liksom yrkesinspektörerna blefve genom särskilda stadganden, såsom mom. 3 i § 5 i lagen mot yrkesfara, ställda utanför frestelsen att genom personliga motiv af ett eller annat slag frestas att i utöfningen af sitt embete förfara med partiskhet.

I § 15, som innehåller förslag till bestämmelser angående yrkesinspektörernas befogenhet vid utöfvandet af sin kontroll å lagens efterlefnad, är föreslaget, att de ega tillträde till arbetsställe, der minderåriga sysselsättas, under den tid arbetet pågår, *efter tillsägelse hos vederbörande yrkesidkare eller arbetsföreståndare*. Det synes mig själfklart, att påbudet om att en tillsägelse om inspektionen skall föregå densammas utförande skall högst väsentligt minska densammas effektivitet. Om arbetsgifvaren är i samförstånd med barnen och deras föräldrar, hvilka ofta äro anställda i hans tjenst och liksom han hafva ekonomiskt intresse i öfverträdelser af den föreslagna lagen, så kunna de med lätthet använda det uppskof i inspektionens utförande, som genom anmälningsskyldigheten förorsakas, till att hindra inspektören att erfara sanningen om lagens efterlefnad helt enkelt genom att aflägsna minderåriga, som mot lagens stadgande i den inspicierade fabriken skulle varit sysselsatta och som der af inspektören skulle i arbete anträffats, om han kommit oanmäld. All erfarenhet från utlandet talar för borttagandet af detta medgifvande åt industriidkarne, och dess förekomst i lagen mot yrkesfara, i hvilken lag detsamma enligt yrkesinspektörernas uppgift icke verkat skadligt, jäfvar ej nyss uttalade omdöme om faran af dess upptagande i föreliggande lagförslag. De förseelser, som af yrkesidkaren eventuelt begåtts mot lagen mot yrkesfara, kunna nemligen af honom ej i en handvändning undanrödjas, och att inspektionen genom anmälningsskyldigheten ej kommer oväntadt, har därför ej densamma deletära betydelse, som samma skyldighet kan hafva vid en inspektion, som har kontrollen af lagen om minderårigas arbetstid till mål. Medgifvandet kan så mycket bättre saklöst utgå, som denna anmälning lär enligt civilministerns uppgift i hans motivering till förslaget inskränka sig till en formalitet, nemligen ett besök å kontoret å arbetsstället strax före inspektionens början. Som emellertid, såsom ofvan påpekats, en dylik höflighetsvisit *kan* hafva förstörande följder för kontrollens effektivitet, såsom all erfarenhet från utlandet visar, och anmälningsskyldigheten därför ur utlandets lagstiftning i ämnet är struken, torde den äfven i vårt land böra strykas.

§ 16 i det kongl. förslaget lyder: »Hvad i denna förordning säges om yrkesinspektör gälle i tillämpliga delar jemväl hos yrkesinspektör i vederbörlig ordning anställd assistent.» Då de i denna § omnämnda assistenter, för hvilka Kongl. Maj:t i särskild proposition begär anslag, äro embetsmän, som i inspektörernas ställe skola kunna verkställa inspektionen och som enligt Kongl. Maj:ts sist omnämnda proposition skola kunna blifva förordnade att upprätthålla yrkesinspektörens tjänst under dennes tjänstledighet, och som angående deras kompetens ingenting är förordnadt, anser jag det vara af största vikt att genom tillägg till nu föreliggande lagförslag stadgas, att dessa assistenter förbjudas att för egen eller annans räkning drifva fabrik eller idka annat industriellt yrke eller att i dem hafva del eller anställning. Så har i lagen mot yrkesfara skett med afseende å yrkesinspektörerna, och det är enda sättet att betrygga åt dem den sjelfständighet vis à vis industrien, hvarförutan deras kontroll af lagens efterlefnad visat sig icke kunna blifva effektiv.

* * *

På grund af hvad jag sålunda anfört får jag hemställa,

dels att Riksdagen måtte i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående minderårigas och qvinnors användande till arbete i industriellt yrke för sin del antaga en *lag* i ämnet;

dels att Riksdagen måtte i författningsförslaget i fråga vidtaga följande ändringar:

a) åldersbestämmelsen i 2 § ändras från tolf till *tretton* år;

b) medgifvandet i samma §, att minderårig i vissa fall må användas till arbete under ferietid, inskränkes till *ferietid, som infaller under månaderna juni, juli och augusti*;

c) ur 3 § borttagas de ord, som afse minderårig, hvilken ej fyllt *tretton* år;

d) 8 § 2 mom. utgår;

e) i författningen införas sådana bestämmelser, att de till arbete i industriellt yrke använda minder-

åriga må kunna beredas tillfälle att komma i åtnjutande af fortsatt undervisning, der sådan af vederbörande skolråd är anordnad eller af skolrådet godkänts;

f) i 11 § intagas bestämmelser derom, att de till den i nämnda § omförmälda besigtningen förordnade läkarne måtte komma att utgöras af personer, hvilka hvarken direkt eller indirekt stå i beroende af eller äro intresserade i de industriella inrättningar, hvilka deras besigtning gäller;

g) ur § 15 utgå orden »efter tillsägelse hos vederbörande yrkesidkare eller arbetsföreståndare»;

h) i § 16 (eller på annat ställe i lagen) införas angående de i denna § omförmälda assistenterna bestämmelser, hvilka afse detsamma som de angående yrkesinspektörerna i § 5 mom. 3 i lagen mot yrkesfara befintliga bestämmelserna.

Den närmare formuleringen af dessa ändrings- och tilläggsförslag öfverlemnas åt lagutskottet, hvilket ock torde verkställa de jemkningar i öfriga paragrafer, som må finnas erforderliga för genomförandet af de af mig framställda önskemålen.

Stockholm den 30 mars 1900.

Curt Wallis.